

τι άλλο παριστάνει ναργιστική την κακεντρέχη και πονηράν ψυχήν.

Τοιαύτη η μορφή, τοιοῦτος ὁ χαρακτήρ, τοιαῦτα τὰ ἀποτελέσματα τοῦ ἀπαισίου φθόνου, ἀλλὰ καὶ τοιοῦτος, καίτοι μεγίστη ἡ παρ' αὐτοῦ ἐπερχομένη βλάβη, καίτοι πᾶν τὸ ἀγαθόν, ὡς εἰπομεν, κωλύει, πᾶν δὲ τὸ ἐλθέον προεῖναι ἡμεῖς ἐμμένομεν φθονοῦντες καὶ ὡς αἰσθητοὶ ἀδιαφοροῦμεν ἂν καὶ βλικῶς καὶ ἠθικῶς βλαπτόμεθα «φθόνος γὰρ οὐκ οἶδε προτιμᾶν τὸ συμφέρον». Ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ! διατί, ὦ ἄνθρωποι, δὲν συνερχόμεθα ἐν ἑαυτοῖς; Διατί ἀφίνομεν νὰ τηκώμεθα ὑπὸ τοιοῦτου βροτολογίου πάθους, ὑπὸ τοιαύτης φθοροποιᾶς νόσου; Διατί δὲν ἀναλογιζόμεθα τὰς περιπετειὰς εἰς αἰ. ἔρριψε, ρίπτει καὶ θέλει ρίψει τὸ ἀνθρώπινον γένος ὁ φθόνος, τοῦ ὁποίου συνέπειαι εἰσὶν αἱ διχονοαί, αἱ διχοστασίαι, οἱ ἀλληλοπληκτισμοί, αἱ ῥήξεις, οἱ φόνοι καὶ πάντα ὅσα τείνουν εἰς τὸν ὄλεθρον τῶν δυστυχῶν ἀνθρώπων.

Οὔτε ὁ ἀσθενὴς ἡμῶν κάλαμος, οὔτε τὰ στενὰ ὄρια τῆς Ἀθηναϊδὸς ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ ἐκταθῶμεν ἔτι μᾶλλον, ἀλλ' ἀρκούμενοι εἰς τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις περαινόμεν διὰ τῶν ἐξῆς.

Φθόνος, ἀποτρόπαιος πάντοτε ἀνδείχθης· αἱ συμφοραί, αἱ δυστυχίαι, τὰ κακὰ, ἐκ τῶν ὁποίων καθ' ἑκάστην πληροῖς τὴν ὑψηλίον ἄπασαν, σὲ ἀποδεικνύουσι τῶν κακῶν πάντων κάκιστον, τῶν αἰσχρῶν πάντων αἰσχιστον. Εἶθε ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων, αἰσθανόμενος τὰ αἰσχρὰ καὶ φθοροποιὰ ἀποτελέσματα σου, ἀποφύγη σε καὶ ἀπαλλαχθῇ τῆς διαφθειρούσης τὴν τε ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά σου νόσου. Εἶθε ἐπὶ τέλους πάντες παύσωμεν φθονοῦντες, εἶθε μόνον ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν νὰ μένωσιν αἱ ἀπάνθρωποι μηχανορραφαί σου, τὰ ἀνθρωποκτόνα σχέδια σου, δι' ὧν ὠθεῖς τὸν ἀδελφὸν κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ, τὸν υἱὸν κατὰ τοῦ πατρὸς, τὴν θυγατέρα κατὰ τῆς μητρὸς καὶ δι' ὧν πάντα τὰ αἰσχίστα ποιεῖς.

N. Π. ΘΕΟΧ.

Η ΕΜΜΑ ΛΙΣΣΑΥ.

ΔΙΗΓΗΜΑ

Περιγράφον τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν Ἰουδαίων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

(Συνέχεια ἴδε ἀριθ. 16)

Ἡ Ἄννα Λίσσαυ ἦτο γυνὴ ἐξόχων φυσικῶν προσόντων, δι' ὑψηλῆς παιδείας κεκοσμημένη, καὶ διὰ μοναδικῆς καλλονῆς πεποικισμένη. Ἡ διάνοια αὐτῆς ἦν ὑπερήφανος, ἀρρενωπὴ καὶ ἐνεργητικὴ ἡ μορφή μεγαλοπρεπής, τὸ πρόσωπον ἀληθῶς ἀξιοπρεπὲς καὶ εὐγενές· οὐδὲν χαρακτηριστικὸν θηλείας μαλακότητος ἡλάττου τὴν λαμπρὴν τῶν διαπεραστικῶν, καὶ σκιερῶν αὐτῆς ὀφθαλμῶν. Ἐνέπνεε ἀδυσμῶν καὶ ἐκ πληθύν εἰς πάντας ὅσοι ἐπληθαίνον αὐτὴν καὶ ὡς ἐκ τῶν ὑψηλῶν αὐτῆς διανοητικῶν δυνάμεων ἐτίθετο ὑπεράνω τῶν Ἰουδαίων συγχρόνων αὐτῇ γυναικῶν,

ἐθεωρεῖτο παρ' αὐτῶν ὡς ἐξαισία ὑπερῆς, καὶ ὑπῆρχε συνήθεια, ἐν τῷ κύκλῳ τῶν θηλείων αὐτῆς φίλων, νὰ συμβουλευώμενται αὐτῇ ὡς ἀλάνθαστον μαντεῖον ἐν πᾶσιν ἐποικίαις περιστάσει, ἰδίᾳ δὲ ἐν θρησκευτικοῖς πράγμασι· διότι ἦτο ἐξόχος διδάσκαλος εἰς τὸ Ἰουδαϊκὸν τελετουργικόν, καὶ αἱ διαφοροὶ αὐτῆς πράξεις εὐλαβείας—οἵτινες ὡς αὐτὴ ἦσαν σοβαραί, αὐστηραὶ καὶ αὐτοδικαιολόγητοι—ἐθαυμάζοντο, ἐξήρουντο καὶ ἐμμιούντο ὑπὸ πολλῶν ὧν ὁ ἀσθενὴς νοῦς ἐθαμβοῦτο καὶ ἐπηρεάζετο ὑπὸ τῆς ἐξόχου καὶ ἰσχυρᾶς αὐτῆς διανοίας. Ἀλλὰ πρὸ πάντων διεκρίνετο ἐπὶ ἀποφασιστικῇ ἐχθρότητι καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ὀνόματος τοῦ Σωτῆρος· καὶ τὸ αἰσθημα τοῦτο τοῦ μίσους κατὰ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ διέκρινε καὶ ἐπηρεάζε πᾶσας αὐτῆς τὰς πράξεις μέχρις αὐτῆς τῆς τελευταίας περιόδου τοῦ βίου της. «Θὰ ἐπρωτίμων αἰωνίως νὰ χαθῶ ἢ νὰ δεχθῶ τοιαύτην σωτηρίαν, εἶπεν αὕτη ποτε, εἰς ἀπάντησιν Χριστιανῆς ὑπηρετρίας ἥτις ἐπειράθη νὰ λαλήσῃ αὐτῇ περὶ τοῦ Σωτῆρος· καὶ ἡ ἀγέρωχος περιφρονητικὴ ἐκφρασίς ἐπὶ τοῦ προσώπου της ἐλάλουν ἔτι ἰσχυρώτερον ἢ αἱ λέξεις περὶ τῆς φοβερᾶς ἀπορρίψεως τὴν ὁποίαν τοσοῦτον ὑπερηφάνως ἐξέφερεν. Ἡ πρὸς τὴν Ἑρμαν διαγωγή αὐτῆς, ὡς διαγράφεται ἐν ταῖς σελίδι ταύταις, παρέχει ἀξιόθρηνητον παράδειγμα τῆς κορυφαίας ταύτης ιδιότητος ἐν τῷ ἀκάμπτῳ αὐτῆς χαρακτήρι, ἐνώπιον τοῦ ὁποίου οἱ γλυκεῖς δεσμοὶ τῆς φύσεως καὶ τὰ ἱερὰ αἰσθηήματα τῆς μητρικῆς ἀγάπης ὑπεχώρησαν, καὶ παντελῶς ἐσβέσθησαν.

Ἡ Βιολέττα Λίσσαυ, ἡ σύζυγος τοῦ Ἐλιέζερ, καὶ ἡ μήτηρ τῆς Ἄννης, ὁμοιάζε τὴν νεωτέραν θυγατέρα αὐτῆς μόνον κατὰ τὴν καλλονὴν τοῦ προσώπου. Ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ διάθεσις αὐτῆς ἦσαν ἐξαιρετικῶς εὐγενεῖς καὶ τρυφεροί· εἶχε ὅλας τὰς χάριτας τοῦ γυναικείου φύλου συνηνωμένας ἐν αὐτῇ, καὶ ἡ σεμνὴ ἀδρότης τῶν τρόπων καὶ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῆς ἀπετέλουν καταπληκτικὴν ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ὑπέροπτον τρόπον τῆς Ἄννης, ἥτις ἐθεώρει τὴν μητέρα αὐτῆς ὡς ἀσθενὴ γυναῖκα, ἀξίαν μᾶλλον συμπαθείας διὰ τὴν εὐθείαν αὐτῆς ἢ μιμησεως. Ἡ Βιολέττα ἦτον ἀκριβῆς ἀλλ' οὐχὶ αὐστηρὰ εἰς τὰ θρησκευτικὰ της καθήκοντα καίτοι δὲ ἐτόλμα νὰ μὴ ἐκφράσῃ τὰ αἰσθηήματα αὐτῆς ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ συζύγου της, δὲν συνεμερίζετο τὸ κατὰ τῶν χριστιανῶν μῖσος αὐτοῦ, καὶ κρύφα ἢ καλοκαγαθία της ἤλθε πολλάκις εἰς βοήθειαν αὐτῶν εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν. Ἡ γενναιοδωρία αὐτῆς, ὅμως, εἶχε τὴν πηγὴν αὐτῆς ἐν τῇ φυσικῇ τρυφερότητι τοῦ χαρακτῆρος αὐτῆς μόνον, διότι κατ' αὐτὴν, ὁ Ἰουδαϊσμός ἦτον οὐ μόνον ἡ ἀρίστη, ἀλλὰ καὶ ἡ μόνη θρησκεία, ἐνῶ δὲ ἀφ' ἐνὸς ἐδοῦθε χριστιανὸν εἰς τὴν δυστυχίαν του, ἀπέστρεψε μετὰ τρόμου καὶ συμπαθείας τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῆς πλάνης αὐτοῦ πίστης.

Ἡ πρεσβυτέρα θυγάτηρ τῆς ἀδελφῆς ταύτης γυναικὸς δὲν ἦτο κατωτέρα τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς Ἄννης

κατὰ τὰ θέλητρα τοῦ προσώπου, καίτοι κατὰ διάφορον ὁλῶς τρόπον. Ἡ μορφή τῆς Ιουλίας ἦτο λεπτή, ἀλλ' αἰσιὰ κατηρτισμένη καὶ ἡ σιλοῦσα αὐτῆς χρῖα καὶ οἱ γλυκεῖς κυανοὶ αὐτῆς ὀφθαλμοὶ ἦσαν ἐν πλήρει ἀρμονίᾳ πρὸς τὴν τρυφερότητα καὶ μαλακότητα τοῦ χαρακτῆρος τῆς. Συννύς καὶ μελαγχολικὸς ἀλλὰ γλυκὺς τόνος φωνῆς, ἐν τῇ συνήθει αὐτῆς συμπεριφορᾷ, καθίστα αὐτὴν ἀντικείμενον ἐνδιαφέροντος ἅμα τῇ πρώτῃ συναντήσει, αὐτοῦσα δὲ σχεῖσι πάντοτε ἐπεσφράγιζε τὴν ἀγαθὴν ταύτην ἐντύπωσιν. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς γεννήσεως τῆς Έμμης ἦτο ἔτι ἄγαμος, ἀπορρίψασα πολλὰς ἀξιολόγους προσφοράς διὰ λόγον κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον μόνον γνωστὸν τῇ μητρὶ αὐτῆς, ἥτις μυστικῶς μὲν ἐστένανε διὰ τὴν τύχην τῆς, καίτοι ἔχαιρε διὰ τὸ γενναῖον τῆς διαθέσεως αὐτῆς, καὶ τὴν σταθερότητα τοῦ νοός τῆς. Πρώτῳ, ἀποτυχία ἐσκίασε τὴν εὐδαιμονίαν τῆς Ιουλίας. Ἐπὶ πολὺν χρόνον εἶχεν ἀναβλέπει πρὸς τὸν Σολωμῶντα Δίσσιν μετὰ λίαν μεροληπτικοῦ βλέμματος, ἀλλὰ τρυφερῶς ἀγαπῶσα τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς Ἀνναν, καίτοι αἱ διαθέσεις αὐτῶν ἦσαν τοσοῦτον διαφοροὶ καὶ θρησκευτικῶς σεβουμένη τὴν ὑπόσχεσιν ἥτις συνέδει αὐτὴν πρὸς τὸν ἐξ' ἀδελφόν τῆς, ἠγωνίσθη κατὰ τῆς ἀδυναμίας τῆς καρδίας τῆς, καὶ ἀποτελεσματικῶς ἀπέκρουεν αὐτὴν ἀπὸ παντός, πλην τοῦ διαπεραστικοῦ ὄνματος τῆς μητρὸς τῆς. Ὁ εἰς γενόμενος γάμος τῆς Ἀννης ἐφαίνετο, ἐπὶ στίγμην, ἀνοίγων ὁδὸν ἐλπίδος· ἀλλ' ἡ Ιουλία ταχέως καὶ εὐγενῶς ἀπέκρουσε τὴν ἐγωιστικὴν ἐπιθυμίαν, καὶ ἐν τῇ ἐπακολουθησάσῃ φιλονεικίᾳ καίτοι ἀνοφελῶς, ὑπεσπέρηεν ὅμως τὰ δίκαια τῆς ἀδελφῆς τῆς ἐνώπιον τοῦ σκληροτραχήλου πατρὸς τῆς. Κατὰ τὸν γάμον τῆς Ἀννης, καίτοι ἀπηγορεύθη αὐτῇ νὰ παρευρεθῇ, ἔστειλε μεγαλοπρεπῆς γαμήλιον δῶρον, ἡ ἀξία τοῦ οὐοῦ ἀνυψώθη ἐκ τοῦ ἁβροῦ τρόπου μεθ' οὗ ἀπαστάλη, συνωδευμένον δι' ἐπιστολῆς πλήρους τῶν συγκινητικωτέρων ἐκφράσεων τὰς ὁποίας καρδίᾳ ἐξόχως τρυφερὰ ἠδύνατο νὰ ὑπαγορεύσῃ.

Σεβαστὴ γυνή, ἡ μήτηρ τῆς Βιολέττας Δίσσιν, συνεπλήρωσε τὸν οἰκιακὸν κύκλον ἐντὸς τοῦ οὐοῦ τὸ νήπιον ἡ Έμμη εἶχεν εἰσαχθῇ. Ἡ γηραιά αὕτη κυρία συνεπλήρωσε τὸ ἑκατοστὸν αὐτῆς ἔτος καθ' ἣν ἡμέραν ἡ ἐγγονὴ αὐτῆς ἐγεννᾶτο, εἶχε δὲ ἔτι τὰς διανοητικὰς αὐτῆς δυνάμεις σώας καὶ ἀκεραίας. Ἦτο ἐξόχου γαληνιαίου χαρακτῆρος· αἱ δοκιμασίαι τοῦ βίου λίαν ἐλαφρῶς ἠγγισαν αὐτὴν καὶ ὀλίγιστα ἀφῆκαν ἵχνη ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς. Ὡς συνήθως γίνεται μετὰ τῶν Πολωνῶν Ἰουδαίων εἶχε νυμφευθῇ κατὰ τὸ δέκατον τέταρτον ἔτος τῆς ἡλικίας τῆς, κατὰ δὲ τὸ δέκατον ἑκτὸν ἦτο χήρα. Πτώσις ἐκ τοῦ ἵππου ἐσπέρησεν αὐτὴν προσφιλοῦς συζύγου· ἐπέζησεν οὕτως ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν πτώσιν, καὶ ὀλίγας ὥρας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ, ἐκάλεσεν τὴν ἀνθρώπιν αὐτοῦ καὶ νεαρὰν σύζυγον καὶ τὸ νήπιον θυγάτριον αὐτῶν νὰ τοῖς δώσῃ τὸν τελευταῖον ἀσπασμόν. Ἡ συνέν-

τευξις ὑπῆρξε λίαν συγκινητικὴ, καὶ διαρκούντος τοῦ ἀποχαριστισμοῦ, ἐζήτησε νὰ τῷ ὑποσχεθῇ οὐδέποτε πλέον ὅτι θὰ γίνῃ σύζυγος, ἀλλὰ αὕτη ἀπεποιήθη νὰ παραδεχθῇ τὴν αἴτησιν τοῦ. «Σὺ ἦσο ὁ σύζυγος τῆς ἐκλογῆς μου, καὶ ὁ πατὴρ τῆς Βιολέτας μου,» εἶπεν ἡ Λεῖλα, δακρυρροοῦσα, καὶ γονυκλινῆς παρὰ τῷ ἀπερχομένῳ συζύγῳ, «ἐάν σε χάσω, αἰσθάνομαι ὅτι ἡ καρδίᾳ μου δὲν θέλει εἶσθαι δεκτικὴ ἑτέρου ἔρωτος· ἀλλὰ τὸ μέλλον κεῖται εἰς χεῖρας τοῦ Ὑψίστου, καὶ δὲν τολμῶ νὰ δώσω ὑπόσχεσιν τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ἦναι ἴσως εἰς τὴν ἐξουσίαν μου νὰ ἐκπληρώσω.» Τοιαύτη ἦτον ἡ ἀπάντησις τῆς Λεῖλας· ἀλλ' ἡ αἴτησις τὴν ὁποίαν τοσοῦτον ἐγωιστικῶς ὑπέβαλεν ὁ ἀποθνήσκων σύζυγος αὐτῆς εἰσῆλθεν βαθέως εἰς τὴν καρδίαν τῆς, καὶ οὐδέποτε πλέον ἐνυμφεύθη. Ἀπὸ τῆς ὥρας τοῦ θανάτου τοῦ ἔθηκε κατὰ μέρος διὰ παντός τοὺς ἀδάμαντας αὐτῆς, περιεβλήθη τὸ ἐνδύμα τῆς χηρείας, καὶ πάντοτε, μέχρι τῆς τελευταίας περιόδου τοῦ μακροῦ αὐτῆς βίου, ἐτήρησεν αὐτό.

Ὁ χρόνος τῆς παραδόξου ταύτης γυναικὸς διηρεῖτο μετὰ τῶν θρησκευτικῶν ἀσκήσεων καὶ τῆς ἀνατροπῆς τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, μετὰ τῆς ὁποίας νυμφευθείσης, συνῶκει· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὀλοσχερῶς ἀπεσύρθη τοῦ κόσμου, παρεδόθη καθολοκληρίαν εἰς ἔργα εὐλαβείας, σπανίως ἐφαίνετο εἰς τὸν οἰκογενειακὸν κύκλον, καὶ σπανίως ἐξήρχετο τῶν θαλάμων τῆς, πλην μόνον ὅπως περιπατήσῃ ἐν τῷ μεγάλῳ κήπῳ τῆς οἰκίας τοῦ Ἐλνίξερ, ἡ ὅπως καταλάβῃ τῆς θέσιν αὐτῆς ἐν τῇ συναγωγῇ κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτάς. Ἀλλὰ καίτοι ζῶσα τοσοῦτον ἀποκεκλεισμένη, καὶ διαρκῶς ἀσκούσα τὴν αὐστηροτέραν θρησκευτικὴν πειθαρχίαν, διέσωζε χαρακτῆρα γλυκύν καὶ προσφιλῆ, καὶ ἡ διάθεσις καὶ ὁ τρόπος αὐτῆς ἦτο ζωηρὸς καὶ γοητευτικὸς· ἦτο σχεδὸν ἀδύνατον νὰ ἴδῃ τις αὐτὴν χωρὶς νὰ αἰσθανθῇ ἐνδιαφέρον καὶ θαυμασμόν. Ἡ ἡλικία καίτοι σκιάσασα τὸ εἰσέτι λαμπρὸν μέτωπόν τῆς διὰ ἀργυροχρῶν βοστρύχων, ἐλάχιστον ὅμως ἔκαμψεν τὴν ἀξιοπρεπῆ αὐτῆς μορφήν, καὶ οἱ ὥρατοι αὐτῆς μέλανες ὀφθαλμοὶ ἔτι ἔστειλον διὰ γλυκείας λάμψεως, ἐνῶ τὸ πένθιμον αὐτῆς ἐνδύμα πάντοτε ἀνεμίμνησκε τῷ θεωμένῳ περὶ τῆς σταθερᾶς αὐτῆς προσκολληθείσης εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ συζύγου καίτοι χωρισθείσα ἀπ' αὐτοῦ ἐν τῷ ἄνθι τῆς νεότητος. Ἡ καθημερινὴ ἀνάγνωσις τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ἐφαίνετο κατ' ἰδιόζοντα τρόπον ἐν τῇ φράσει αὐτῆς, ἥτις ἦτον ὑψηλὴ, καὶ ἀξιοπρεπῆς κατὰ τὸν ἀνατολικὸν τῆς ἐκφράσεως τρόπον. Ἐν τῇ οἰκογενείᾳ ἐθεωρεῖτο ὡς ὑπερτέρας τάξεως, καὶ ὡς τοιαύτη ἀπῆλθεν ἐξαιρετικῶν περιποιήσεων καὶ σεβασμοῦ. Ἡ πρὸς τὸν χριστιανισμόν συμπεριφορὰ αὐτῆς συνεφώνει πρὸς τὴν τῆς θυγατρὸς αὐτῆς. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν παρεδίχετο σωτηρίαν ἐκτός τῆς Ἰουδαϊκῆς ἐκκλησίας, ἀπέφυγε μετ' ἀποστοφῆς πᾶσαν προσωπικὴν σχέσιν μετὰ τῶν Ναζιραίων· τοσοῦτον δὲ προέβαιεν ἡ ἀντιπάθεια αὐτῆς ὥστε οὐδέ-

